

МОВОЗНАВСТВО • LINGUISTICS

УДК: 81'282.2(=161.1)(=161.2)(477.87)

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2022.268633>Вільмош Газдаг* УКРАЇНСЬКІ ТА РОСІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В ЗАКАРПАТСЬКИХ УГОРСЬКИХ ГОВОРАХ¹

Як свідчать результати чималої кількості попередніх досліджень, у мововживанні закарпатських угорців значною є кількість слів, запозичених із державної мови. Ці дослідження вказують і на те, що переважна більшість цих запозичень пов'язана з формальними сферами мововживання.

При цьому в нас недостатньо інформації про те, якою мірою проявляється вплив державної мови у внутрішній комунікації окремих професій і як унаслідок цього впливу в повсякденному спілкуванні починають уживатися зовсім незнайомі запозичення чи такі, що набули іншого значення.

У дослідженнях, що стали основою для цієї публікації, ми провели соціолінгвістичний аналіз чотирьох соціально-професійних груп із середовища закарпатських угорців, показники яких стосовно можливостей мововживання значною мірою різняться. Перша група – це мововживання закарпатських студентів, що здобувають вищу освіту угорською мовою. У їхньому випадку можливості використовувати угорську мову існують у всіх мовленнєвих сферах. При цьому вплив державної мови проявляється через державне регулювання освітнього процесу, а також через спілкування зі знайомими, які навчаються українською мовою. Друга група – це мововживання працівників сфери охорони здоров'я, рідною мовою яких є угорська. У їхньому випадку здобуття освіти за фахом можливе тільки державною мовою, а на роботі її вплив також значно інтенсивніший. Третя група – це мововживання закарпатських водіїв та автомеханіків, рідною мовою яких є угорська. У їхньому мовленні, по суті, поєднуються ті самі мовні умови, що й для працівників сфери охорони здоров'я. Четверта – це мововживання тих закарпатських чоловіків-угорців, які проходили строкову військову службу в радянській або українській арміях, де їх підготовка проходила державною мовою, а використання рідної мови через відсутність партнерів по спілкуванню не було можливим. Тож у їхньому випадку виникла специфічна ситуація, коли для них військовий сленг у його традиційному розумінні зміг функціонувати рідною мовою тільки після завершення служби у форматі спогадів.

Ключові слова: закарпатський варіант угорської мови, вплив державної мови, українські та російські запозичення, фахова термінологія, професійна лексика, мовлення соціально-професійних груп.

Gazdag Vilmos. Ukrainian and Russian loanwords with professional vocabulary in Transcarpathian Hungarian dialect's.

As a large number of previous studies show, there are a significant number of words borrowed from the state language in the vocabulary of Transcarpathian Hungarians. These studies also indicate that the vast majority of these loanwords are related to formal spheres of vocabulary.

At the same time we do not have enough information about the extent to which the influence of the state language is manifested in the internal communication of the individual professions and how, as a consequence of this influence, unfamiliar loan words or those that have acquired a different meaning start to be used in everyday communication.

* **Вільмош Газдаг**, PhD (мовознавство), доцент кафедри філології Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Берегове, Україна); e-mail: gazdag.vilmos@kmf.org.ua.

In the research that became the basis for this publication, we conducted a sociolinguistic analysis of four socio-professional groups from among Transcarpathian Hungarians, whose indicators regarding the ability to speak Hungarian vary considerably.

The first group is the vocabulary of Transcarpathian students pursuing higher education in Hungarian. In their case, opportunities to use Hungarian exist in all speech domains. At the same time, the influence of the state language manifests itself through state regulation of the educational process, as well as through communication with acquaintances studying in Ukrainian.

The second group is the language of health care workers, whose mother tongue is Hungarian. In their case, it is only possible to obtain education in their speciality in the state language, and its impact on the workplace is also much more intense.

The third group is the vocabulary of Transcarpathian drivers and car mechanics whose mother tongue is Hungarian. Their speech essentially combines the same linguistic conditions as those of health care workers.

The fourth is the language of those Transcarpathian Hungarian men who did their military service in the Soviet or Ukrainian armies, where their training took place in the state language and the use of their native language was not possible due to a lack of communication partners. In their case, therefore, a specific situation arose where for them military slang in its traditional sense could only function in their mother tongue after completing their service in the format of memories.

Keywords: Transcarpathian variant of Hungarian, influence of the state language, Ukrainian and Russian loanwords, professional terminology, professional vocabulary, speech of socio-professional groups.

Вступ. У закарпатських угорських говорах, як і в будь-яких інших закордонних угорських говірках, відчувається вплив(и) державної мови [див., напр.: Csernicskó 1998]. Проте більшість попередніх досліджень намагалися виявити розбіжності між місцевими говірками та угорським мововживанням, акцентуючи переважно на особливостях розмовної мови [Csernicskó 2003], на зміні коду [Márku 2008; 2013], на запозиченій лексиці [Csernicskó – Hires 2003; Барань – Черничко 2009]. Дослідження запозичених лексем, засвоєних мовцями закарпатських угорських говірок, розпочалося ще в 70-х роках минулого століття з праць Петра Лизанця [Lizanec 1970], Іштвана Ковтюка [1974, надруковано 2007], Шандора Фодо [Fodó 1973]. Проте в них зазвичай маємо тільки фіксацію запозичених слів, простеження їх етимології, іноді класифікацію за лексичним значенням, але зовсім не бачимо врахування соціолінгвістичних аспектів. Наукове вивчення запозичених слів крізь призму соціолінгвістики розпочалося тільки в останні роки.

Про дослідження. У дослідженнях, що стали основою для цієї публікації, ми провели соціолінгвістичний аналіз чотирьох соціально-професійних груп у середовищі закарпатських угорців, показники яких стосовно можливостей мововживання значною мірою різняться. Зважаючи на карантинні обмеження у зв'язку з пандемією коронавірусу, дослідження проводили у формі анкетного опитування. Учасники заповнювали анкети як онлайн, так і у традиційній паперовій формі із залученням допомоги знайомих так званим методом «снігової кулі».

У межах програми було опитано 383 респонденти з перерахованих вище чотирьох соціально-професійних груп. Після опрацювання заповнених анкет нам удалося зафіксувати півторааста таких запозичень із російської та української мов, яких не було в захищеній нами 2018 року науковій дисертації. Крім цього, у випадку багатьох запозичень удалося підтвердити їх пов'язаність із професійною лексикою та вживання у відповідному середовищі. Загалом можна зробити висновок, що мовці із соціально-професійних груп при різних можливостях індивідуального мововжитку користуються, хоча й різною мірою, значною кількістю запозичених слів.

Далі ми спробуємо окремо представити мовні особливості кожної соціально-професійної групи та навести приклади запозичень із державної мови, використовувани ціми групами.

Мововживання закарпатських студентів, які здобувають вищу освіту угорською мовою. У їхньому випадку можливості використовувати угорську мову існують у всіх мовленнєвих сферах. При цьому вплив державної мови проявляється як через державне регулювання освітнього процесу, так і через спілкування зі знайомими, які навчаються українською мовою.

На думку Магдалини Дерке, лексику закарпатських студентів-угорців можна поділити на дві групи. До першої належать слова, які поширені і в жаргоні студентів Угорщини (*töri, doli, matek, suli*), а до другої – лексеми, запозичені з російської чи української мов (*zacsot* 'залік', *obsi* 'гуртожиток', *praktika* 'практика' тощо). Слова другої групи притаманні тільки для мовлення закарпатських студентів [Györke 1991, с. 70–71]. На підставі результатів дослідження, проведеного пасивним методом серед закарпатських студентів-угорців, які навчаються в Ужгородському національному університеті, Едіт Борбель стверджує, що «закарпатське угорське студентство – так само, як і представники старших поколінь населення – вживають дуже багато слів-запозичень» [Borbély 2004, с. 14]. Як зауважує Аніта Марку, яка проводила опитування серед студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II та Ужгородського національного університету, відповіді респондентів засвідчили: «На думку закарпатських студентів-угорців, запозичення є природнім супутником мовних контактів» [Márku 2008, с. 27–39]. Аніта Кіш провела подібні дослідження серед закарпатських студентів, які навчаються в Угорщині, і дійшла висновку, що в їхньому мововживанні також відчувається вплив російської й української мов [Kiss 2020, с. 129–142].

В одній із наших попередніх публікацій під назвою «Стратегія вибору мови і її зв'язок із вибором професії в середовищі угорських учнів Берегівського району Закарпатської області» ми розглядали елементи державної мови, які засвоїлися в шкільній лексиці закарпатських угорців, та наголосили, що засвоєння таких елементів в освітньому процесі є природним явищем [Gazdag 2013, с. 216]. Наталія Нодь, провівши анкетне опитування серед учнів Тячівського ліцею-інтернату з угорською мовою навчання та Тячівської ЗОШ І–ІІІ ступенів ім. Шімона Голлоші, проаналізувала зібрані дані за тематичними розділами, приділивши окрему увагу запозиченням із державної мови [Nagy 2020].

Нижче ми наведемо кілька таких лексичних запозичень, які були зафіксовані в анкетах студентів-респондентів і які однозначно пов'язані з освітою, шкільною лексикою. Наприклад: *akademka* – угор. 'tanulmányhalasztása' < рос. академка; *dekánát* – угор. 'dékáni hivatal' < укр., рос. деканат; *fak* – угор. 'egyetemi kar' < укр., рос. фак ← факультет; *kafeđpa* – угор. 'tanszék' < укр., рос. кафедра; *konzpekt* – угор. 'jegyzet, összefoglaló' < укр., рос. конспект; *kursz* – угор. 'évfolyam' < укр., рос. курс; *kurszova* – угор. 'évfolyammunka' < укр. курсова робота, рос. курсовая работа; *perepusztká* – угор. 'átengedés, újraírási lehetőség' < укр. перепустка; *perezdácsa* – угор. 'vizsga/kollokvium megismétlése, pótvizsga' < укр. перескладання, рос. пересдача; *praktika* – угор. 'szakmai gyakorlat' < укр., рос. практика; *referát* – угор. 'referátum' < укр., рос. реферат; *rektorát* – угор. 'rektori hivatal' < укр. рос. ректорат; *szesszió* – угор. 'vizsgaidőszak' < укр. сесія; *sztipi* ← *sztipendium* – угор. 'ösztöndíj' < укр. стипендія, рос. стипендия *univer* –

угор. 'egyetem' – < укр. університет; рос. университет; *zálíkova* – угор. 'leckeönyv, index' < укр. залікова ← залікова книжка тощо.

Мововживання працівників сфери охорони здоров'я, рідною мовою яких є угорська. У процесі лікування дуже важливою є комунікація між лікарем та хворим, ефективність якої значною мірою впливає на процес одужання [Borókai 2014, с. 17]. У міжнародних новинах часто можна чути або читати про випадки, «коли лікарі, які не володіли достатньою мірою іноземною мовою, через мовний дефіцит наражали на небезпеку здоров'я пацієнтів» [Husztí & Wéber 2014, с. 87]. У певному контексті схожою є ситуація і стосовно послуг сфери охорони здоров'я на Закарпатті. В Україні підготовка лікарів та медсестер відбувається державною мовою; часто трапляються випадки, коли в угорськомовне середовище потрапляють такі працівники сфери охорони здоров'я, які походять з інших областей України і зовсім не розуміють угорської мови [Gazdag 2015, с. 28]. Тож нерідко виникають ситуації, коли «хворим, рідною мовою яких є угорська, дуже важко порозумітися з україномовними або російськомовними лікарями і медсестрами» [Márku 2003, с. 102–103]. Звісно, є й такі працівники сфери охорони здоров'я з рідною угорською мовою, які попри те, що здобували освіту винятково державною мовою, досить добре вміють комунікувати професійною угорською лексикою, тож у разі потреби вони можуть виконати роль посередника під час спілкування лікаря з хворим. При цьому важливо зазначити, що у випадку таких людей унаслідок здобування освіти лише державною мовою її впливи проявляються більшою мірою [Balázs 2009, с. 199], тож такі особи або «майже не володіють угорськими професіоналізмами, або якщо й знають їх, то майже не використовують, оскільки так у змішаному робочому колективі легше зрозуміти один одного» [Györke 1991, с. 70–71].

Тож унаслідок цих обставин у середовищі таких працівників цілком природним є використання таких запозичень, як, наприклад: *akuserka* – угор. 'szülésznő' < укр., рос. акушерка; *aneszteziszt* – угор. 'altatóorvos, aneszteziológus' < укр., рос. анестезист; *bahil(a)* – угор. 'lábzsák' < укр. бахіла, рос. бахила; *dezinfectológus* – угор. 'fertőtlenítőorvos' < укр. дезінфектолог, рос. дезінфектолог; *doktorika* – угор. 'orvosnő, doktornő' < укр. докторка; *dozátor* – угор. 'adagoló (készülék)' < укр., рос. дозатор; *farmacevt* – угор. 'gyógyszerész' < укр., рос. фармацевт; *glukometr* – угор. 'vércukorszint mérő' < укр., рос. глюкометр; *holki* – угор. 'injekciós tű' < укр. голка; *infekció* – угор. 'fertőzés' < укр. інфекція, рос. инфекция; *katalka* – угор. 'hordágy' < укр., рос. каталка; *latak* – угор. 'vesetál' < укр., рос. лоток; *lejkoplaszter* – угор. 'seb-vagy ragtapesz' < укр. лейкопластир, рос. лейкопластырь; *lor* – угор. 'fül-orr-gégész' < укр., рос. лор ← оториноларинголог; *perekisz* – угор. 'hidrogén-peroxid' < укр. перекись, рос. перекис; *pipetka* – угор. 'pipetta' < укр. піпетка, рос. пипетка; *radzál* – угор. 'szülőszoba' < укр., рос. родзал; *reanimációjá* – угор. 'intenzív osztály' < укр. реанімація, рос. реанимация; *spátely/spatel* – угор. 'spatula' < укр. шпатель, рос. шпатель; *tapcsán* – угор. 'vizsgálóágy' < укр., рос. тапчан; *terápia* – угор. 'belgyógyászat' < укр. терапія, рос. терапия; *zazsim* – угор. 'sebészeti olló' < рос. зажим тощо.

Мововживання закарпатських водіїв та автомеханіків, рідною мовою яких є угорська. У цій сфері мовлення маємо умови, подібні до тих, які наявні в мововживанні працівників охорони здоров'я. Мова водіїв – це мова соціально-професійної групи, у якій багато технічних термінів уживається разом зі сленгом

[Kerekes 2004, с. 12]. На курсах підготовки водіїв, які необхідно закінчити для отримання водійського посвідчення, для тих, хто не володіє державною мовою, є можливість навчатися й угорською мовою завдяки викладачам, які володіють нею. Однак онлайн-тестування на теоретичному іспиті відбувається тільки українською мовою, тож для успішного складання необхідно володіти принаймні українською термінологічною лексикою. До того ж 2019 року розпочав свою роботу Центр професійної освіти ім. Еде Егана, ті закарпатські угорці, які цікавилися професією автомеханіка, могли здобути таку освіту тільки державною мовою.

Отже, на Закарпатті, хай то буде звичайний водій чи кваліфікований автомеханік, він безсумнівно буде знати чималу кількість таких термінів державною мовою, як, наприклад: **amortizátor** – угор. ‘lengécsillapító’ < укр., рос. амортизатор; **bak/bák** – угор. ‘üzemanyagtartály’ < укр., рос. бак; **brizgovik** – угор. ‘sárhányó’ < рос. брызговик; **forszunka** – угор. ‘porlasztó szelep’ < укр., рос. форсунка; **hülza** – угор. ‘hüvely’ < укр. гільза, рос. гильза; **kapat** – угор. ‘motorháztető’ < укр., рос. капот; **korobka** – угор. ‘sebességváltó’ < укр., рос. коробка; **mufta** – угор. ‘kuplung’ < укр., рос. муфта; **nákonecsnyik** – угор. ‘toldó, rögzítő, kormányösszekötő’ < рос. наконечник; **porvortnyik** – угор. ‘indexlámpa’ < укр., рос. поворот; **práva** – угор. ‘gépjárművezetői jogosítvány’ < укр. права ← права водія; рос. права ← права водителя; **prokládka** – угор. ‘tömítés’ < укр., рос. прокладка; **sájba** – угор. ‘(csavar)alátét’ < укр., рос. шайба; **sárovoj** – угор. ‘gömbcsukló’ < рос. шаровой; **szálnik** – угор. ‘szimering’ < укр., рос. сальник; **sztopica** – угор. ‘kerékagy’ < рос. ступица; **techpaszport** – угор. ‘műszaki igazolvány’ < укр., рос. техпаспорт; **vtulka** – угор. ‘dugattyú’ < укр., рос. втулка тощо.

Мововживання закарпатських чоловіків-угорців, пов’язане з військовою строковою службою. У випадку закарпатських чоловіків-угорців, які проходили строкову військову службу в радянській або українській арміях, їх підготовка проходила державною мовою, а використання рідної мови через відсутність партнерів по спілкуванню не було можливим. Тож у таких мовців виникла специфічна ситуація, коли для них армійський сленг у його традиційному розумінні зміг функціонувати рідною мовою тільки після завершення служби у форматі спогадів.

Якщо ж під армійським сленгом розуміти не тільки ті слова, які збереглися як пасивна лексика в пам’яті колишніх військовослужбовців та використовуються ними, наприклад, під час розповіді про свої армійські пригоди, а й такі вирази, що походять з армійського сленгу та прижилися в мовленні інших суспільних груп [Kis 2008, с. 16], тоді слова, які пов’язані з військовим побутом і є загальновідомими та загальнопоширеними в середовищі закарпатських угорців, також можуть вважатися армійським сленгом. Цю сферу мововживання ми аналізували й на прикладі мемуарного роману «Табірна пошта» (2011) лауреата премій ім. Лайоша Кошута та ім. Аттілі Йожефа Ласло Варі-Фабіана. У романі поряд з історичною правдивістю достовірно відображено і впливи державної мови на закарпатських чоловіків-угорців під час проходження ними армійської служби. Цей вплив виявляється насамперед у мовних формах (слова-запозичення, зміни коду), які тісно пов’язані з (мовним) досвідом, отриманим в армії [Gazdag 2021, с. 52].

Через повну відсутність комунікації рідною мовою в армії очевидно, що саме цей мовний реєстр є тим, де ми зафіксувати найбільшу кількість запозичень із

державної мови. Наприклад: *bataljon* – угор. ‘zászlóalj’ < укр., рос. батальйон; «beret» *sapka* – угор. ‘svájcisapka, matrósapka’ < рос. берет; *buslát/buslat* – угор. ‘kétsoros posztózubbonny’ < укр., рос., бушлат; *csász* – угор. 1. ‘laktanya’; 2. ‘hadosztály’ < рос. часть; *dembel/gyembel* – угор. ‘leszerelés előtt álló’ < рос. демобілізація vagy дембель ← ДМБ; *gaupivahta* – угор. ‘katonai fogda’ < рос. гауптвахта; *general/generálík* – угор. ‘tábornok’ < укр., рос. генерал; *hebe* або *HB* – угор. ‘pamutruha, mindennapi viselet, munkaruha’ < рос. хб ← хлопчатобумажная ткань; *jefrejtor* – угор. ‘örvezető’ < укр. єфрейтор, рос. ефрейтор; *kapitán* – угор. ‘kapitány’ < укр. капітан, рос. капитан; *major* – угор. ‘őrnagy’ < укр., рос. майор; *marsal* – угор. ‘tábornagy’ < укр., рос. маршал; *otboj* – угор. ‘takaródó, lefújás’ < рос. отбой; *parádka/parádnőj/páradna forma* – угор. ‘díszruházat’ < рос. парадка; *pilotka* – угор. ‘katonai (tábori) sapka’ < укр. пілотка; рос. пилотка; *podjom/pogyom* – угор. ‘ébredtő’ < рос. подъем; *podpolkovnyik* – угор. ‘alezredes’ < рос. подполковник; *polkovnyik* – угор. ‘ezredes’ < укр., рос. полковник; *portyánka* – угор. ‘vászonkarca’ < рос. портянки; *práporscsik* – угор. ‘zászlós’ < укр., рос. прапорщик; *szancsász* – угор. ‘orvosi, egészségügyi részleg’ < рос. санчасть ← санитарная часть; *szersánt* – угор. ‘szakaszvezető’ < укр., рос. сержант; *szverhszrocnyik/szvercsok* – угор. ‘továbbszolgáló (katona)’ < рос. сверхсрочник; *tankisták* – угор. ‘harckocsizó katonák’ < укр. танкіст; рос. танкист тощо.

Висновки. Наведені приклади доводять, що в мовленні соціально-професійних груп закарпатських угорців функціонує велика кількість запозичень із різних груп професійної лексики державної мови. Частота появи таких запозичень тісно пов’язана з тим, чи є можливості використання угорської мови під час освоєння певної професії та під час роботи за фахом. Зі зменшенням можливостей використання рідної мови в мововживанні закарпатських угорців прямо пропорційно зростає кількість таких запозичень і частота їх використання. При цьому важливо зазначити, що більшість згаданих термінів, крім сфери тісної професійної комунікації, є відомими загалом у середовищі закарпатських угорців. Тобто такі слова є не стільки наслідком мовного відокремлення, бажання виразити свою належність до певної соціально-професійної групи, скільки функціонують як результат комунікації державною мовою, допоміжний елемент у спілкуванні.

ЛІТЕРАТУРА

- Барань, Є. і Черничко, С. (2009). Дослідження українсько-угорських міжмовних контактів у Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці ІІ. [In:] *Acta Beregsasiensis*. VIII. évfolyam, 1. kötet, pp. 91–112.
- Ковтюк, І. (2007). *Українские заимствования в ужанском венгерском говоре*. Золтан, А. (ред.). Ниредьхаза, 340 P.
- Balázs, G. (2009). Szaknyelvi nyelvhelyességi ajánlások. [In:] Bösze, P. (szerk.). *A Magyar Orvosi Nyelv tankönyve*. Budapest, pp. 197–211.
- Borbély, E. (2004). Orosz-ukrán elemek a kárpátaljai magyar diákifújás nyelvhelyességében. [In:] *Acta Hungarica*, 15, pp. 14–17.
- Boronkai, D. (2014). A konverzációelemzés alkalmazása az orvos-beteg kommunikáció kutatásában. [In:] Dr. Bocz, Zs. (szerk.). *Porta lingua – 2014. Szaknyelvi regiszterek és használati színterek*. Budapest, pp. 17–34.
- Csernicskó, I. & Hires, K. (2003). A kölcsönzés. [In:] Csernicskó, I. (szerk.). *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász, pp. 125–138.
- Csernicskó, I. (1998). *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest, 320 P.
- Csernicskó, I. (2003). Gyakorisági eltérések a kárpátaljai és a magyarországi nyelvhasználat között. [In:] Csernicskó, I. (szerk.). *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász, pp. 138–153.

Fodó, S. (1973). Szláv jövevényszók a kárpátaljai magyar nyelvjárásokban. [In:] *Magyar Nyelvjárások* 19. kötet, pp. 41–52.

Gazdag, V. (2013). A nyelvválasztási stratégia és a pályaválasztás összefüggései a kárpátaljai beregszászi járás magyar középiskoláskorában. [In:] Szoták Sz. (szerk.). *Határhelyzetek 5. Sztereotípiák, választások, túlélési stratégiák kisebbségi léthelyzetekben*. Budapest, pp. 200–230.

Gazdag, V. (2015). A kárpátaljai magyar nyelvhasználat orosz/ukrán kölcsönszavai. [In:] *Zempléni Múzsá: Társadalomtudományi és kulturális folyóirat*, 15 évf., 4 sz., pp. 25–30.

Gazdag, V. (2021). A katonai szolgálat során jelentkező államnyelvi hatás tükröződése Vári Fábián László Tábori Posta című regényében. [In:] *Együtt, A Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának folyóirata*, 1 szám., pp. 41–53.

Györke, M. (1991). A kárpátaljai magyar szaknyelvek. [In:] Györi-Nagy, S. & Kelemen, J. (szerk.). *Kétnyelvűség a Kárpát-medencében*. Budapest, pp. 70–71.

Husztí, J. & Wéber, K. (2014). Interkulturális orvosi kommunikáció Európában. Egy tananyagfejlesztés tanulságai. [In:] Dr. Bocz Zs. (szerk.). *Porta lingua – 2014. Szaknyelvi regiszterek és használati szinterek*. Budapest, pp. 87–96.

Kerekes, A. (2004). *Nevek az országúton*. Magyar névtani dolgozatok, 190. Budapest, 68 P.

Kiss, A. (2020). The use of Hungarian language and language attitude in the Subcarpathian region amongst university and college students. [In:] *Argumentum*, 16, pp. 1–13.

Kis, T. (2008). *A magyar katonai szleng szótára*. Debrecen, 320 P.

Lizanec, P. (1970). *Magyar-ukrán nyelvi kapcsolatok (A kárpánton túli ukrán nyelvjárások anyagai alapján)*. Egyetemi jegyzet. Uzshorod, 249 P.

Márku, A. (2003). A magyar nyelv Beregszász szolgáltató egységeiben, boltjaiban, éttermeiben és a piacon, valamint az orvosi rendelőben. [In:] Csernicskó, I. (szerk.). *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász, pp. 100–104.

Márku, A. (2008). Szókölcsonzés a kárpátaljai magyar főiskolások és egyetemisták körében. [In:] *Alkalmazott Nyelvtudomány*, 8, pp. 27–39.

Nagy, N. (2020). A szórványban élő iskolások nyelvhasználatának sajátosságai egy kérdőíves kutatás alapján. [In:] *Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae: Sectio Linguistica Hungarica*, 46, pp. 129–142.

REFERENCES

Baran, Ye. i Chernychko, S. (2009). Doslidzhennia ukrainsko-uhorskykh mizhmovnykh kontaktiv u Zakarpatskomu uhorskomu instytuti im. Ferentsa Rakotsi II [The study of Ukrainian-Hungarian interlanguage contacts at the Ferenc Rakotsi II Transcarpathian Hungarian Institute]. [In:] *Acta Beregsasiensis*. VIII. évfolyam, 1. kötet, pp. 91–112. (in Ukrainian)

Kovtyuk, I. (2007). *Ukrainskie zaïmstvovaniya v uzhsanskom vengerskom govore* [Ukrainian borrowings in Uzhansky Hungarian dialect]. Zoltan, A. (red.). Niredkhaza, 340 P. (in Russian)

Balázs, G. (2009). Szaknyelvi nyelvhelyességi ajánlások. [In:] Bösze, P. (szerk.). *A Magyar Orvosi Nyelv tankönyve*. Budapest, pp. 197–211. (in Hungarian)

Borbély, E. (2004). Orosz-ukrán elemek a kárpátaljai magyar diákifjúság nyelvhasználatában. [In:] *Acta Hungarica*, 15, pp. 14–17. (in Hungarian)

Boronkai, D. (2014). A konverzációelemzés alkalmazása az orvos-beteg kommunikáció kutatásában. [In:] Dr. Bocz, Zs. (szerk.). *Porta lingua – 2014. Szaknyelvi regiszterek és használati szinterek*. Budapest, pp. 17–34. (in Hungarian)

Csernicskó, I. & Hires, K. (2003). A kölcsönzés. [In:] Csernicskó, I. (szerk.). *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász, pp. 125–138. (in Hungarian)

Csernicskó, I. (1998). *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest, 320 P. (in Hungarian)

Csernicskó, I. (2003). Gyakorisági eltérések a kárpátaljai és a magyarországi nyelvhasználat között. [In:] Csernicskó, I. (szerk.). *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász, pp. 138–153. (in Hungarian)

Fodó, S. (1973). Szláv jövevényszók a kárpátaljai magyar nyelvjárásokban. [In:] *Magyar Nyelvjárások* 19. kötet, pp. 41–52. (in Hungarian)

Gazdag, V. (2013). A nyelvválasztási stratégia és a pályaválasztás összefüggései a kárpátaljai beregszászi járás magyar középiskoláskorában. [In:] Szoták Sz. (szerk.). *Határhelyzetek 5. Sztereotípiák, választások, túlélési stratégiák kisebbségi léthelyzetekben*. Budapest, pp. 200–230. (in Hungarian)

Gazdag, V. (2015). A kárpátaljai magyar nyelvhasználat orosz/ukrán kölcsönszavai. [In:] *Zempléni Múzsá: Társadalomtudományi és kulturális folyóirat*, 15 évf., 4 sz., pp. 25–30. (in Hungarian)

Gazdag, V. (2021). A katonai szolgálat során jelentkező államnyelvi hatás tükröződése Vári Fábián László Tábori Posta című regényében. [In:] *Együtt, A Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának folyóirata*, 1 szám., pp. 41–53. (in Hungarian)

Györke, M. (1991). A kárpátaljai magyar szaknyelvek. [In:] Györi-Nagy, S. & Kelemen, J. (szerk.). *Kétnyelvűség a Kárpát-medencében*. Budapest, pp. 70–71. (in Hungarian)

Husztí, J. & Wéber, K. (2014). Interkulturális orvosi kommunikáció Európában. Egy tananyagfejlesztés tanulságai. [In:] Dr. Bocz Zs. (szerk.). *Porta lingua – 2014. Szaknyelvi regiszterek és használati színterek*. Budapest, pp. 87–96. (in Hungarian)

Kerekes, A. (2004). *Nevek az országúton*. Magyar névtani dolgozatok, 190. Budapest, 68 P. (in Hungarian)

Kiss, A. (2020). The use of Hungarian language and language attitude in the Subcarpathian region amongst university and college students. [In:] *Argumentum*, 16, pp. 1–13. (in English)

Kis, T. (2008). *A magyar katonai szleng szótára*. Debrecen, 320 P. (in Hungarian)

Lizanec, P. (1970). *Magyar-ukrán nyelvi kapcsolatok (A kárpáton túli ukrán nyelvjárások anyagai alapján)*. Egyetemi jegyzet. Uzshorod, 249 P. (in Hungarian)

Márku, A. (2003). A magyar nyelv Beregszász szolgáltató egységeiben, boltjaiban, éttermeiben és a piacon, valamint az orvosi rendelőben. [In:] Csermicskó, I. (szerk.). *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász, pp. 100–104. (in Hungarian)

Márku, A. (2008). Szókölcsonzés a kárpátaljai magyar főiskolások és egyetemisták körében. [In:] *Alkalmazott Nyelvtudomány*, 8, pp. 27–39. (in Hungarian)

Nagy, N. (2020). A szórványban élő iskolások nyelvhasználatának sajátosságai egy kérdőíves kutatás alapján. [In:] *Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae: Sectio Linguistica Hungarica*, 46, pp. 129–142. (in Hungarian)

Подано до редакції 03.05.2022 року
Прийнято до друку 17.06.2022 року